

राज्यात आरोग्य क्षेत्रात उत्कृष्ट काम
करणान्या संस्था, व्यक्ती, अधिकारी व
कर्मचारी यांना डॉ.आनंदीबाई गोपाळ जोशी
गौरव पुरस्कार योजनेत सुधारणा करणेबाबत.

महाराष्ट्र शासन
सार्वजनिक आरोग्य विभाग
शासन निर्णय, क्रमांक: संकीर्ण २०२३/प्र.क्र.२७२/आरोग्य ३
१० वा मजला, गोकुळदास तेजपाल रुग्णालय संकुल इमारत,
लोकमान्य टिळक मार्ग, मुंबई - ४०० ००१.
दिनांक : ०९ जानेवारी, २०२४.

वाचा :

- १) सार्वजनिक आरोग्य विभाग, शासन निर्णय क्र.कुक्का-१२०५/प्र.क्र.६०/कु.क.-२,
दि.०९.१२.२००५
- २) उपसंचालक, आरोग्य सेवा, राज्य आरोग्य शिक्षण व संपर्क पुणे यांचे पत्र क्र.उपसंआसे/
राआशिवसंवि/प्रदर्शन कक्ष/डॉ.आबाजोगौपुयो/१११४/२३, दि. १७.०४.२०२३.

प्रस्तावना :-

राज्यातील उत्कृष्ट कार्य करणारी उपकेंद्र, प्राथमिक आरोग्य केंद्र, ग्रामिण रुग्णालय, उपजिल्हा रुग्णालये, स्त्री व जिल्हा रुग्णालये खाजगी संस्था त्याचप्रमाणे डॉक्टरांना वैयक्तिक स्वरूपाचे पुरस्कार देऊन प्रोत्साहन देण्यासाठी भारतातील पहिल्या महिला डॉ.कै.आनंदीबाई जोशी यांच्या स्मृतीदिनाप्रित्यर्थ उपरोक्त संदर्भाधीन क्र.१ च्या शासन निर्णयान्वये दरवर्षी दि.२६ फेब्रुवारी रोजी शासनातर्फे पुरस्कार देण्यात येतो. सदर शासन निर्णयास बराच कालावधी झाला असल्याने तसेच सदर योजना राबविताना येणाऱ्या अडचणी लक्षात घेऊन सदर पुरस्कार योजनेत कालानुरूप बदल करून गतिमान पद्धतीने योजना राबविण्यासाठी, सदर पुरस्कार योजनेत बदल करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :

राज्यातील उत्कृष्ट कार्य करणारी उपकेंद्र, प्राथमिक आरोग्य केंद्र, ग्रामीण रुग्णालय, उपजिल्हा रुग्णालये, स्त्री व जिल्हा रुग्णालये खाजगी संस्था त्याचप्रमाणे डॉक्टरांना वैयक्तीक स्वरूपाचे पुरस्कार देऊन प्रोत्साहन देण्यासाठी भारतातील पहिल्या महिला डॉ.कै.आनंदीबाई जोशी यांच्या स्मृतीदिनाप्रित्यर्थ दरवर्षी दि.२६ फेब्रुवारी रोजी शासनातर्फे पुरस्कार देण्यात येत आहे. त्याअनुषंगाने सदर योजना राबविण्यासाठी संदर्भाधीन क्र.१ येथील शासन निर्णय अधिक्रमीत करण्यात येऊन सदर योजनेसाठी या शासन निर्णयान्वये सुधारित कार्यपद्धती निश्चित करण्यात येत आहेत.

२. २.१) डॉ.आनंदीबाई जोशी पुरस्काराचे स्तर खालीलप्रमाणे राहतील:-

अ.क्र.	स्तर	पुरस्कार देण्यात येणारी संस्था / व्यक्ती
१	राज्यस्तर	<u>वैयक्तिक पुरस्कार-शासकीय डॉक्टर</u> १) सर्वोत्कृष्ट डॉक्टर २) सर्वोत्कृष्ट महिला डॉक्टर
	राज्यस्तर	<u>सर्वोत्कृष्ट उपकेंद्र</u> १) सर्वोत्कृष्ट आरोग्यवर्धिनी केंद्र/उपकेंद्र २) प्राथमिक आरोग्य केंद्र ३) जिल्ह्यातील ग्रामीण रुग्णालये, कुटीर रुग्णालये, उपजिल्हा रुग्णालये यापैकी सर्वोत्कृष्ट असे एक रुग्णालय ४) सर्वोत्कृष्ट जिल्हा रुग्णालय ५) सर्वोत्कृष्ट स्त्री रुग्णालय ६) स्वयंसेवी संस्था ७) मानसिक आरोग्य केंद्र ८) कॅन्सर रुग्णालय
२	जिल्हास्तर	<u>वैयक्तिक पुरस्कार- शासकीय डॉक्टर</u> १) सर्वोत्कृष्ट डॉक्टर २) सर्वोत्कृष्ट महिला डॉक्टर
	जिल्हास्तर	<u>सर्वोत्कृष्ट उपकेंद्र</u> १) सर्वोत्कृष्ट आरोग्यवर्धिनी केंद्र / उपकेंद्र २) सर्वोत्कृष्ट प्राथमिक आरोग्य केंद्र ४) जिल्ह्यातील ग्रामीण रुग्णालये,कुटीर रुग्णालये, उप जिल्हा रुग्णालये यापैकी सर्वोत्कृष्ट असे एक रुग्णालय

अ.क्र.	स्तर	पुरस्कार देण्यात येणारी संस्था / व्यक्ती
		५) स्वयंसेवी संस्था ६) मानसिक आरोग्य केंद्र ७) कॅन्सर रुग्णालय

२.२) व्यक्तींना व संस्थांना पुरस्कार देण्यासाठी त्यांच्या नामनिर्देशनाचा विविध स्तरावर विचार करून त्यांची निवड करण्यासाठी खाली नमूद केल्याप्रमाणे दोन स्तरावर निवड समित्या गठीत करण्यात येत आहे:-

अ.क्र.	समितीचा स्तर	समितीचे सदस्य
१	राज्यस्तरीय निवड समिती	१) आयुक्त, आरोग्य सेवा, मुंबई - अध्यक्ष २) संचालक, आरोग्य सेवा, मुंबई - सदस्य ३) संचालक, आरोग्य सेवा, पुणे - सदस्य ४) अतिरिक्त संचालक, आरोग्य सेवा (कुटुंब कल्याण), पुणे - सदस्य ५) सहसंचालक, आरोग्य सेवा (रुग्णालय), मुंबई - सदस्य ६) माहिती जनसंपर्क संचालनालय प्रतिनिधी - सदस्य ७) उपसंचालक, आरोग्य सेवा, राज्य आरोग्य शिक्षण व संपर्क विभाग, पुणे - सदस्य सचिव
२	विभागीय स्तरीय निवड समिती	१) उपसंचालक, आरोग्य मंडळ - अध्यक्ष २) डॉक्टर, संघटना प्रतिनिधी - सदस्य ३) स्वयंसेवी संस्था, प्रतिनिधी - सदस्य ४) महिला डॉक्टर, प्रतिनिधी - सदस्य ५) जिल्हा माहिती अधिकारी - सदस्य ६) मंडळ कार्यालयातील सहाय्यक संचालक - सदस्य ७) जिल्हा आरोग्य अधिकारी (मंडळातील / सर्व जिल्ह्यांतील) - सदस्य ८) जिल्हा शल्यचिकित्सक - सदस्य ९) प्राचार्य, आरोग्य व कुटुंब कल्याण प्रशिक्षण केंद्र - सदस्य सचिव

३. पुरस्कार निवडीचे निकष- जिल्हा स्तरावर प्रत्येक पुरस्काराच्या वर्गासाठी वेगळे निकष असतील. या पुरस्काराकरीता गठीत करण्यात आलेल्या राज्य व विभागीय स्तरावरील समिती या

योजनेर्गत पुरस्कारासाठी गुणांकन व शिफारसकरीता याबाबत खालील निकष विचारात घेईल. तसेच आरोग्य संस्थेची निवड करतांना राज्यात कार्यरत असलेली व इन्कॉस, सुमन, लक्ष आणि इतर यंत्रणेचे मूल्यमापन पद्धतीनुसार करण्यात यावी व त्यास प्राधान्य दयावे.

अ) स्वयंसेवी संस्थेसाठी निकष -

- १) स्वयंसेवी संस्था महाराष्ट्र राज्यात कार्यरत असावी.
- २) धर्मदायआयुक्ताकडे किमान पाच वर्षांपूर्वी नोंदणी केलेली संस्था असावी.
- ३) राष्ट्रीय आरोग्य कार्यक्रमांमध्ये लगतचे किमान तीन वर्षे भरीव सहभाग असावा.
- ४) सनदी लेखापालामार्फत लगतच्या किमान तीन वर्षांची लेखापरीक्षण झालेले असावे.
- ५) आरोग्य विषयक जनजागृतीचे विशेष कार्यक्रम, मेळावे, शिबिरे आयोजनामध्ये व आरोग्यसेवा यामध्ये जास्तीत जास्त सहभाग असावा.
- ६) आरोग्य सेवेत महिला व बाल आरोग्यासाठी विशेष कार्यक्रम राबविण्यात आलेले असावेत,
- ७) दुर्बल घटकांसाठी दुर्गम भागात आरोग्य विषयी उपक्रमे राबविलेले असावेत,
- ८) समाजामध्ये आरोग्य सेवेच्या माध्यमातून नाविन्यपूर्ण कार्यक्रम राबवून, दुर्बल घटकांच्या जीवनमानात सकारात्मक बदल घडवून आणलेले असावेत.
- ९) आरोग्य शिक्षण विषय उपक्रम राबविलेले असावेत.
- १०) सदर संस्थेने शेतकऱ्यांच्या आत्महत्या व समुपदेशन या क्षेत्रात काम केलेले असावे.
- ११) Aids व संबंधित क्षेत्र, कॅन्सर इत्यादी क्षेत्रात राष्ट्रीय स्तरावर व महाराष्ट्रात काम केलेले असावे.

ब) वैयक्तिक पुरस्कार-

- १) किमान दहा वर्षे अखंड सेवा असावी.
- २) संस्था रुग्णालय त्यांच्या कामांमध्ये उल्लेखनीय सहभाग असावा.
- ३) कामाची गुणवत्ता चांगल्या पद्धतीची असावी.
- ४) आरोग्य शिक्षण विषयक उपक्रमांमध्ये ही सहभाग घेतलेला असावा.

शासकीय डॉक्टर यांना पुरस्कार देताना आरोग्य योजना, महात्मा जोतिबा फुले जन आरोग्य योजना, प्रधानमंत्री मातृवंदन योजना, स्वयंसेवी संस्था व शासकीय उपक्रमामध्ये जास्तीत जास्त सहभाग नोंदवणा-या डॉक्टरांचा सहभाग विचारात घेण्यात यावा व त्यानुसार गुणांकन पद्धतीने निवड करण्यात यावी. या योजनेतर्गत सर्वोत्कृष्ट शासकीय डॉक्टर व सर्वोत्कृष्ट स्वयंसेवी संस्थेचे निवड

करण्यासाठी व पुरस्कारासाठी आवश्यक पात्रता व निकष सोबतच्या विवरणपत्रामध्ये नमुद केले आहेत. निवड समितीकडे आलेल्या विविध आरोग्य संस्थांची निवड १०० गुण या नुसार करण्यात यावी. १०० गुण मुल्यमापनाचे गुणांकन सोबतच्या विवरणपत्रामध्ये नमुद करण्यात आल्याप्रमाणे असतील.

४. **पुरस्काराचे स्वरूप व वितरण समारंभ:-** पुरस्कारार्थीना उत्कृष्ट दर्जाचे स्मृतिचिन्ह व प्रशस्तीपत्र देऊन गौरविण्यात येईल व राज्य स्तरावरून कार्यक्रमाचे नियोजन राज्य आरोग्य शिक्षण व संपर्क विभागाकडून करण्यात येईल तसेच विभागीय स्तरावरील कार्यक्रमाचे नियोजन संबंधित विभागातील प्राचार्य, आरोग्य व कुटुंब कल्याण प्रशिक्षण केंद्र यांच्या मार्फत करण्यात येईल.

५. जिल्हा स्तरावरील उत्कृष्ट आरोग्य संस्था, उत्कृष्ट स्वयंसेवी संस्था, उत्कृष्ट शासकीय डॉक्टर यांचे नांव पडताळणी करून शिफारशीसह संबंधित उपसंचालक आरोग्य सेवा (मंडळ) यांच्या अध्यक्षतेखाली प्राचार्य, आरोग्य व कुटुंब कल्याण प्रशिक्षण केंद्र यांच्या मार्फत करण्यात येईल. यात प्रत्येक जिल्ह्यानिहाय जिल्ह्यातील पुरस्काराची निवड करण्यात येईल व विभागातील एक संस्था व अधिकारी यांची नावे राज्य स्तरीय समितीकडे गुणांकनानुसार राज्यस्तरीय पुरस्कारासाठी पाठविण्यात येईल. तसेच राज्य स्तरीय समिती विभागातील प्राप्त प्रस्तावानुसार राज्यस्तरावर प्रत्येकी एक पुरस्काराची निवड करतील. त्या विभागांतर्गत असलेले सर्व जिल्ह्यापैकी सर्वात उत्कृष्ट आरोग्य संस्था, उत्कृष्ट स्वयंसेवी संस्था, उत्कृष्ट शासकीय डॉक्टर यांचे नांव शिफारशीसह राज्यस्तरीय समितीकडे पाठविण्यात येईल. राज्यस्तरीय समितीने सर्व विभागातर्फे पाठविलेल्या प्रस्तावाची छाननी करून गुणवत्तेनुसार राज्यस्तरावरील एकच सर्वात उत्कृष्ट आरोग्य संस्था, उत्कृष्ट स्वयंसेवी संस्था, उत्कृष्ट शासकीय डॉक्टर यांची निवड करण्यात यावी.

६. सदर योजनेवरील खर्च मागणी क्रमांक- आर-१, मुख्यलेखाशिर्ष "२२३५- सामाजिक सुरक्षा व कल्याण, १०३- महिला कल्याण, (०१) महिला कल्याण योजना (राज्य योजनांतर्गत योजना), (०१)(०१) डॉ.आनंदीबाई जोशी गौरव पुरस्कार (२२३५ ३१८६), ५०- इतर खर्च" यालेखाशिर्षाखालील तरतुदीतून भागविण्यात यावा.

७. सदर शासन निर्णय, शासन निर्णय, वित्त विभाग क्र.विअप्र-२०१३/प्र.क्र.३०/२०१३/विनियम भाग-२, दि.१७.४.२०१५ सोबतच्या परिशिष्टातील वित्तीय अधिकार नियम पुस्तिका, १९७८, भाग पहिला, उपविभाग-तीन मधील अ.क्र.४, नियम क्र.२७(२) अन्वये प्रशासकीय विभागास प्रदान करण्यात आलेल्या अधिकारानुसार निर्गमित करण्यात येत आहे.

८. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०२४०१०९१२५९१४१४१७ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(अशोक आत्राम)

सह सचिव, महाराष्ट्र शासन.

प्रत,

१. मा.मुख्यमंत्री, यांचे खाजगी सचिव.
२. मा.मंत्री, सार्वजनिक आरोग्य व कुटुंब कल्याण, यांचे खाजगी सचिव
३. मा.राज्यमंत्री, सार्वजनिक आरोग्य व कुटुंब कल्याण, यांचे खाजगी सचिव
४. महालेखापाल, महाराष्ट्र १/ २ (लेखा परिक्षा/ लेखा व अनुज्ञेयता), मुंबई/ नागपूर.
५. आयुक्त, कुटुंब कल्याण तथा संचालक, राष्ट्रीय ग्रामीण आरोग्य अभियान, मुंबई
६. संचालक, आरोग्य सेवा-१, मुंबई.
७. संचालक, आरोग्य सेवा-२, पुणे
८. उप संचालक, राज्य आरोग्य शिक्षण व संपर्क विभाग, पुणे.
९. सर्व जिल्हा शल्यचिकित्सक
१०. जिल्हा कोषागार अधिकारी, पुणे.
११. वित्त विभाग (कोषागारे/ प्रशासन ५), मंत्रालय, मुंबई.
१२. सार्वजनिक आरोग्य विभाग (सर्व कार्यासने) मंत्रालय, मुंबई.
१३. निवडनस्ती (कार्यासन आरोग्य-३).

शासन निर्णय, सार्वजनिक आरोग्य विभाग, क्रमांक-संकीर्ण-२०२३ /प्र.क्र.२७२/ आरोग्य-३,
दिनांक - जानेवारी, २०२४ सोबतचे विवरणपत्र.

१) स्वयंसेवी संस्था:-

अ.क्र.	बाबी	गुण
१	स्वयंसेवी संस्थेने ग्रामीण/शहरी क्षेत्रात सेवा दिलेला एकुण कालावधी	१० गुण
२	राष्ट्रीय आरोग्य कार्यक्रमातील सहभाग (माता बाल संगोपन वगळून)	१० गुण
३	माताबाल संगोपन कार्यक्रमातील सहभाग	१० गुण
४	दुर्गम व डोंगराळ भागात राबविलेले आरोग्य विषयक उपक्रम	१० गुण
५	आरोग्य सेवा जनजागृतीसाठी घेतलेली शिबिरे मेळावे	५ गुण
६	अंतर विभागीय समन्वय	५ गुण
७	लोकसहभाग	५ गुण
८	आरोग्य शिक्षण / प्रशिक्षण विषयक उपक्रम	५ गुण
९	नावीन्य पुर्ण उपक्रम / यशोगाथा	५ गुण
१०	संशोधन कार्य / शोध निबंध	५ गुण
११	आंतरराष्ट्रीय संस्थेच्या सहकार्याने राबविण्यात आलेले प्रकल्प / उपक्रम	५ गुण
१२	प्राप्त पुरस्कार / गौरव प्रमाण पत्रे	५ गुण
१३	स्वच्छता, टापटीप रेकॉर्डची पूर्तता	५ गुण
१४	आर्थिक अभिलेख परिक्षण मागील तीन वर्षांचे लेखापरिक्षण	५ गुण
१५	शेतकऱ्यांच्या आत्महत्या व समुपदेशन क्षेत्रातील काम	५ गुण
१६	Aids व संबंधित क्षेत्र, कॅन्सर इ.सारख्या क्षेत्रात केलेले काम	५ गुण
	एकुण	१०० गुण

(२) वैयक्तिक स्तर डॉक्टर:-

अ.क्र.	बाबी	गुण
१	शैक्षणिक आर्हता	१० गुण
२	सेवा कालावधी	१० गुण

३	आदिवासी / डोंगराळ / दुर्गम भागातील सेवा कालावधी	२० गुण
४	राष्ट्रीय आरोग्य कार्यक्रमातील उद्दिष्टपूर्ती	५ गुण
५	संस्था / रुग्णालय कामकाजातील उद्दिष्टपूर्ण सहभाग	५ गुण
६	आरोग्य शिबिरातील सहभाग / शस्त्रक्रिया	५ गुण
७	प्रशिक्षक म्हणून सहभाग	५ गुण
८	आंतरविभागीय समन्वये	५ गुण
९	लोकसहभाग व देणगीमधून सुधारणा शासकीय डॉक्टर्स	५ गुण
१०	संशोधन कार्य / शोध निबंध	१० गुण
११	नावीन्यपूर्ण उपक्रम / यशोगाथा	१० गुण
१२	प्राप्त वैयक्तिक पुरस्कार / गौरव प्रमाण पत्रे	१० गुण
	एकुण	१०० गुण